

Observacions de macroheteròcers al Pla de Salt, Gironès (Lepidoptera: Macroheterocera)

Macroheterocera observed in Pla de Salt, Gironès (Lepidoptera)

Joan Pibernat¹, Josep Plana² & Llorenç Abós³

¹Centre Naturalista de Salt, Despoblat Can Genura, antiga factoria INMIRSA; E-17190 Salt

²Major, 310, 4t 2a; E-17190 Salt

³Rec Arnau, 39, 3r B; E-17600 Figueres

Key words: Macroheterocera, Lepidoptera, faunistics, Salt, Gironès, Catalonia, Iberian Peninsula.

El municipi de Salt, concretament el Pla de Salt, està situat a l'extrem septentrional de la depressió de la Selva, voltat pel sistema de les Gavarres, a l'est; el massís de Rocacorba, al nord i, un xic més allunyades, les Guilleries, al sud. És a 87 m d'altitud i està situat en el quadrat UTM 31TDG84.

Els materials que conformen el Pla de Salt són, bàsicament, sediments fluvials, amb una granulometria que va des de les argiles fins a les graves, i petits afloraments de materials paleozoics, de les Guilleries, i terciaris, de Rocacorba, tots al riu (Boix *et al.* 1993).

La zona mostrejada (fig. 1) és de clima mediterrani i la vegetació es pot caracteritzar en sis unitats vegetals diferenciades: zones aigualoses (comunitats vegetals dulciaquícules i lacustres), boscos de ribera (poblacions relictcs de verns, gatells, oms, salzes, àlbers, etc.), erms i zones degradades (prats de gramínies i espècies

Fig. 1 Ambients mostrejats a les Deveses de Salt, a la llera del Ter: **a**, zona de les Sorreres, on abunda el còssid *Dysspessa ulula* (Bkh.); **b**, zona de l'illa de la Pilastra.

herbàcies oportunistes), deveses (plantacions de plàtans o pollancrees), pinedes (plantacions de pins insignes) i hortes i camps (conreus i hortes). Per a una informació més detallada vegeu Sunyer (1984).

La metodologia utilitzada ha estat l'habitual per a la captura de papallones nocturnes. S'ha fet servir una làmpara de vapor de mercuri de 250 W, alimentada per un generador, i, a la vegada, s'han instal·lat tres trapes de llum de tipus Heath amb fluorescents de 8 W.

La determinació dels exemplars s'ha fet utilitzant les obres de referència a l'abast (Calle 1982; Leraut 2006, 2009; Redondo 2009; Requena 1987; Bachelard *et al.* 2007; Ylla & Macià 2005). La llista de 138 espècies (annex 1) es presenta per ordre sistemàtic seguint Karsholt & Razowski (1996) per a totes les famílies, excepte per als noctuids (Bellavista 2000) i per als geomètrids (Dantart 2000). Per reduir l'extensió de la nota s'han omès a la llista el nom de la localitat i les dades geogràfiques perquè tots els punts de mostreig eren pròxims, de manera que tots els exemplars corresponen a la mateixa localitat: Salt (Gironès) (31TDG84, 87 m).

Volem agrair a Josep Bellavista, Arcadi Cervelló, Jordi Dantart i Ramon Macià l'ajuda rebuda en la determinació dels exemplars dubtosos i a Josep Vinyets el fet d'haver-nos acompanyat en les sortides.

Referències bibliogràfiques

- Bachelard, P., Bérard, R., Colomb, C., Demerges, D., Doux, Y., Fournier, F., Gibeaux, C., Maechler, J., Robineau, R., Schmit, P. & Tautel, C. 2007. *Guide des papillons nocturnes de France*. 288 pp., 55 pls. Delachaux et Niestlé, Paris.
- Bellavista, J. 2000. Llista sistemàtica dels noctuids de Catalunya (Lepidoptera: Noctuidae). *Treb. Soc. Cat. Lep.*, 15: 71-120.
- Boix, M., Mateu, A., Pibernat, J. & Sunyer, X. 1993. *El Salt dels Ocells*. 233 pp. Monografies d'estudis locals - Ciències, 6. Ajuntament de Salt, Salt.
- Calle, J. A. 1982. *Noctuidos españoles*. 430 pp. Boletín del Servicio contra Plagas e Inspección Fitopatológica. Publicaciones del Ministerio de Agricultura, Pesca y Alimentación. Dirección General de Sanidad de la Producción Agraria, Madrid.
- Dantart, J. 2000. Llista sistemàtica dels geomètrids de Catalunya (Lepidoptera: Geometridae). *Treb. Soc. Cat. Lep.*, 15: 121-182.
- Karsholt, O. & Razowski, J., eds. 1996. *The Lepidoptera of Europe. A Distributional Checklist*. 380 pp. Apollo Books, Stenstrup.
- Leraut, P. 2006. *Papillons de nuit d'Europe, 1: Bombyx, Sphinx, Écailles*. 396 pp., 78 pls. N.A.P. Editions, France.
- Leraut, P. 2009. *Papillons de nuit d'Europe, 2: Géomètres*. 808 pp., 158 pls. N.A.P. Editions, France.
- Redondo, V.M., Gastón, F.J. & Gimeno, R. 2009. *Geometridae ibericae*. 361 pp., 17 pls., Apollo Books, Stenstrup.
- Requena, E. 1987. *Papillons de la comarca d'Anoia. 2: Noctuidae*. 109 pp. Quaderns d'Introducció a la Naturalesa, 2. M. I. Ajuntament d'Igualada, Igualada.
- Stefanescu, C. 1993. Distribució i estatus de *Proserpinus proserpina* (Pallas, 1772) a Catalunya. *Bull. Soc. Cat. Lep.*, 72(2): 12-20.
- Sunyer, X. 1984. *El paisatge vegetal del Pla de Salt*. pp. 33 Servei municipal de publicacions de l'Ajuntament de Salt.

Ylla, J. & Macià, R. 2005. Clau dicotòmica per a la classificació per morfologia externa de les espècies del gènere *Eilema* Hübner, 1819, presents a la Península Ibèrica (Lepidoptera: Arctiidae). *Butll. Soc. Cat. Lep.*, 94(2004): 95-101.

Data de recepció: 2 de desembre de 2009

Data d'acceptació: 28 de gener de 2010

Annex 1. Relació d'espècies observades a Salt (Gironès).

Cossidae

Dyspessa ulula (Borkhausen, 1790). 5 ♂, 2 ♀, 24.VI.2008, 7 ♂, 3 ♀, 9 ex., 22.V.2009, 2 ex., 9.IV.2009.

Castniidae

Paysandisia archon (Burmeister, 1880). 6 ex., 18.VII.2009. Observats de dia dins la Vila de Salt.

Lasiocampidae

Macrothylacia rubi (Linnaeus, 1758). 10 ♂, 3 ♀, 22.V.2009.

Dendrolimus pini (Linnaeus, 1758). 1 ♂, 22.V.2009.

Saturniidae

Saturnia pavonia (Schawerda, 1924). 1 ♀, 9.IV.2009.

Sphingidae

Laothoe populi (Linnaeus, 1758). 1 ex., 25.VII.2008.

Proserpinus proserpina (Pallas, 1772). 3 ♂, 22.V.2009. Probablement, una de les troballes més significatives dels mostrejos del 2009. Els tres exemplars van venir al generador en l'interval dels tres primers minuts després d'encendre el llum de vapor de mercuri de 250 W, a les 21.45 h. Després no se'n va observar cap més i tampoc es va recollir cap exemplar a les trampes de llum actínica de 8 W. La zona concreta on es va fer la captura és a uns 50 metres del riu Ter, al pas per Salt. A partir d'aquesta observació s'han fet diferents excursions durant la resta de l'any per trobar la planta nitrícia i erugues. Hem detectat a la zona tres possibles hostes: *Epilobium hirsutum*, *Oenothera biennis* i *Lythrum salicaria* (cf. Stefanescu 1993). Malauradament, no s'ha pogut trobar cap eruga.

Pel que fa a les referències bibliogràfiques, només s'ha trobat publicada una única citació de la comarca del Gironès, que correspon a l'exemplar procedent de Llagostera, recollit l'11.VI.1987 (M. Rondós *leg.*) (Stefanescu 1993). Aquesta seria, per tant, la segona citació per a la comarca després de 22 anys sense dades d'aquest borinot.

Hyles euphorbiae (Linnaeus, 1758). 1 ex., 25.VII.2008, 1 ♂, 22.V.2009.

Hyles livornica (Esper, 1779). 1 ♂, 22.V.2009.

Drepanidae

Watsonalla binaria (Hufnagel, 1767). 1 ♂, 24.VI.2008, 1 ex., 25.VII.2008.

Watsonalla uncinula (Borkhausen, 1790). 3 ex., 25.VII.2008, 1 ex., 10.IX.2008, 2 ex., 9.IV.2009, 6 ♂, 3 ♀, 22.V.2009.

Thyatiridae

Tethea ocularis (Linnaeus, 1767). 3 ♂, 2 ♀, 22.V.2009.

Thyatira batis (Linnaeus, 1767). 2 ex., 29.VIII.2009.

Geometridae

- Opisthograptis luteolata* (Linnaeus, 1758). 1 ♂, 22.V.2009.
Aleucis distinctata (Herrich-Schäffer, [1839]). 1 ex., 13.III.2009.
Cabera pusaria (Linnaeus, 1758). 3 ex., 25.VII.2008.
Ligdia adustata ([Denis & Schiffermüller], 1775). 4 ex., 25.VII.2008, 1 ex., 9.IV.2009, 3 ex., 22.V.2009, 3 ex., 29.VIII.2009.
Stegania trimaculata (Villers, 1789). 3 ex., 24.VI.2008, 2 ex., 25.VII.2008, 4 ex., 9.IV.2009, 9 ex., 22.V.2009, 2 ex., 14.VI.2009, 1 ex., 29.VIII.2009.
Macaria alternata ([Denis & Schiffermüller], 1775). 1 ex., 22.V.2009.
Chiasmia clathrata (Linnaeus, 1758). 1 ex., 25.VII.2008.
Tephрина murinaria ([Denis & Schiffermüller], 1775). 1 ex., 25.VII.2008, 1 ex., 9.IV.2009.
Biston strataria (Hufnagel, 1767). 2 ♂, 9.IV.2009.
Lycia hirtaria (Clerck, 1759). 7 ♂, 9.IV.2009, 1 ex., 14.VI.2009.
Chemerina caliginearia (Rambur, 1833). 1 ex., 13.III.2009.
Menophra abruptaria (Thunberg, 1792). 2 ex., 25.VII.2008, 1 ex., 10.IX.2008, 2 ex., 22.V.2009, 2 ex., 9.IV.2009.
Peribatodes rhomboidaria ([Denis & Schiffermüller], 1775). 4 ♂ 14.VI.2009, 10 ex., 22.V.2009, 1 ex., 29.VIII.2009.
Hypomecis punctinalis (Scopoli, 1763). 1 ex., 25.VII.2008, 1 ♂, 22.V.2009.
Ematurga atomaria (Linnaeus, 1758). 1 ex., 25.VII.2008, 1 ex., 9.IV.2009, 1 ♂, 1 ♀, 2.V.2009.
Charissa obscurata ([Denis & Schiffermüller], 1775). 1 ex., 18.VII.2009.
Aspitates ochrearia (Rossi, 1794). 2 ex., 10.IX.2008, 4 ex., 22.V.2009, 2 ex., 14.VI.2009.
Pseudoterpna coronillaria (Hübner, [1817]). 1 ex., 10.IX.2008.
Thalera fimbrialis (Scopoli, 1763). 1 ex., 25.VII.2008.
Hemithea aestivaria (Hübner, 1789). 1 ♀, 10.IX.2008.
Phaioграмма etruscaria (Zeller, 1849). 1 ex., 22.V.2009.
Rhodometra sacraria (Linnaeus, 1767). 2 ex., 10.IX.2009, 5 ex., 29.VIII.2009.
Cyclophora puppillaria (Hübner, [1799]). 1 ♀, 25.VII.2008, 1 ♂, 1 ♀, 22.V.2009.
Scopula nigropunctata (Hufnagel, 1767). 1 ♂, 10.IX.2008, 3 ex., 22.V.2009.
Scopula virgulata ([Denis & Schiffermüller], 1775). 3 ♂, 14.VI.2008, 2 ex., 14.VI.2009.
Scopula ornata (Scopoli, 1763). 1 ♀, 2.V.2009.
Scopula decorata ([Denis & Schiffermüller], 1775). 1 ex., 25.VII.2008, 1 ex., 10.IX.2008, 6 ex., 22.V.2009, 1 ex., 29.VIII.2009.
Scopula rubiginata (Hufnagel, 1767). 1 ex., 25.VII.2008, 1 ex., 16.V.2009.
Scopula imitaria (Hübner, [1799]). 1 ♂, 10.IX.2008, 2 ex., 22.V.2009.
Idaea rusticata ([Denis & Schiffermüller], 1775). 7 ex., 29.VIII.2009.
Idaea filicata (Hübner, [1799]). 1 ♂, 1 ♀, 10.IX.2008, 5 ex., 22.V.2009.
Idaea alyssumata (Himmighoffen & Millièrè, 1871). 1 ♂, 25.VII.2008.
Idaea fuscovenosa (Goeze, 1781). 1 ♀, 24.VI.2008.
Idaea politaria (Hübner, [1799]). 6 ex., 14.VI.2009.
Idaea subsericeata (Haworth, 1809). 1 ♀, 25.VII.2008.
Idaea straminata (Borkhausen, 1794). 1 ♂, 22.V.2009 (J. Dantart det., prep. gen. JD 2009-083).
Idaea ostrinaria (Hübner, [1813]). 2 ex., 24.VI.2008, 2 ex., 14.VI.2009.
Idaea aversata (Linnaeus, 1758). 1 ♂ f. *remutata*, 24.VI.2008, 1 ♂, 10.IX.2008, 5 ex., 22.V.2009, 1 ex., 29.VIII.2009.
Idaea degeneraria (Hübner, [1799]). 1 ex., 29.VIII.2009.
Lythria purpuraria (Linnaeus, 1758). 1 ♂, 29.VIII.2009.
Epirrhoe alternata (O.F. Müller, 1764). 1 ex., 10.IX.2009.
Camptogramma bilineata (Linnaeus, 1758). 1 ♂, 29.VIII.2009.
Horisme vitalbata ([Denis & Schiffermüller], 1775). 1 ex., 10.IX.2008, 1 ex., 29.VIII.2009.
Perizoma flavofasciata (Thunberg, 1792). 1 ♀, 22.V.2009.

Chloroclystis v-ata (Haworth, 1809). 4 ex., 14.VI.2009.

Notodontidae

Thaumetopoea pityocampa ([Denis & Schiffermüller], 1775). 2 ♀, 25.VII.2008.

Clostera curtula (Linnaeus, 1758). 2 ♂, 23.IV.2009.

Gluphisia crenata (Esper, [1785]). 1 ♂, 22.V.2009.

Furcula bifida (Brahm, 1787). 2 ♀, 22.V.2009.

Peridea anceps (Goeze, 1781). 1 ♂, 22.V.2009.

Stauropus fagi (Linnaeus, 1758). 2 ♂, 22.V.2009.

Arctiidae

Cybosia muscerda (Hufnagel, 1766). 3 ex., 24.VI.2008, 1 ex., 10.IX.2008, 2 ex., 14.VI.2009, 1 ex., 29.VIII.2009.

Eilema lurideola (Zincken, 1817). 4 ex., 25.VII.2008.

Eilema caniola (Hübner, 1808). 1 ex., 22.V.2009.

Eilema sororcula (Hufnagel, 1766). 4 ex., 25.VII.2008, 2 ♂, 1 ♀, 9 ex., 22.V.2009.

Phragmatobia fuliginosa Linnaeus, 1758). 3 ex., 25.VII.2008, 1 ex., 14.VI.2009.

Spilosoma lutea (Hufnagel, 1766). 1 ♀, 22.V.2009.

Spilosoma lubricipeda (Linnaeus, 1758). 14 ♂, 6 ♀, 22.V.2009.

Diaphora mendica (Clerck, 1759). 1 ♂, 9.IV.2009.

Arctia villica (Linnaeus, 1758). 9 ♂, 5 ♀, 5 ex., 22.V.2009.

Spiris striata (Linnaeus, 1758). 1 ex., 14.VI.2009, 1 ex., 29.VIII.2009.

Noctuidae

Earias clorana (Linnaeus, 1761). 1 ex., 29.VIII.2009.

Meganola albula ([Denis & Schiffermüller], 1775). 1 ex., 14.VI.2009.

Nola chlamitulalis (Hübner, [1813]). 2 ♂, 22.V.2009 (J. Dantart det., prep. gen. JD 2009-101 i JD 2009-102).

Paracolax tristalis (Fabricius, 1794). 1 ♂, 10.IX.2008, 1 ex., 29.VIII.2009.

Zanclognatha lunalis (Scopoli, 1763). 2 ♀, 10.IX.2008, 1 ♂, 22.V.2009 (J. Dantart det., prep. gen. JD 2009-085), 1 ♂, 22.V.2009 (J. Dantart det., prep. gen. JD 2009-084), 2 ex., 14.VI.2009, 6 ex., 29.VIII.2009.

Zanclognatha tarsipennalis (Treitschke, 1835). 4 ♂, 1 ♀ 22.V.2009.

Hermintia tarsicrinalis (Knoch, 1782). 1 ♂, 25.VII.2008 (J. Dantart det., prep. gen. JD 2008-168).

Scoliopteryx libatrix (Linnaeus, 1758). 1 ex., 9.IV.2009.

Minucia lunaris ([Denis & Schiffermüller], 1775). 1 ex., 9.IV.2009.

Dysgonia algira (Linnaeus, 1767). 3 ex., 25.VII.2008, 4 ex., 22.V.2009, 1 ex., 14.VI.2009, 2 ex., 29.VIII.2009.

Tyta luctuosa ([Denis & Schiffermüller], 1775). 4 ex., 25.VII.2008.

Aedia leucomelas (Linnaeus, 1758). 1 ex., 10.IX.2008, 1 ex., 25.VI.2009.

Lygephila cracca ([Denis & Schiffermüller], 1775). 1 ex., 10.IX.2008.

Protodeltote pygarga (Hufnagel, 1766). 1 ♂, 10.IX.2008, 1 ex., 25.VII.2008, 1 ex., 22.V.2009, 4 ex., 14.VI.2009.

Eublemma pulchralis (Villers, 1789). 2 ex., 14.VI.2008, 3 ex., 25.VII.2008, 6 ♂, 2 ♀, 22.V.2009.

Eublemma ostrina (Hübner, [1808]). 2 ♂, 3 ♀, 3 ex., 22.V.2009.

Emmelia trabealis (Scopoli, 1763). 2 ex., 25.VII.2008, 28.VII.2009.

Aconthia lucida (Hufnagel, 1766). 2 ex., 1.VII.2008.

Chrysodeixis chalcites (Esper, 1789). 1 ex., 11.VIII.2009, 1 ex., 9.X.2009.

Trichoplusia ni (Hübner, [1803]). 2 ♂, 2 ♀, 22.V.2009, 5 ex., 29.VIII.2009.

Macdunnoughia confusa (Stephens, 1850). 1 ex., 23.VII.2009.

Autographa gamma (Linnaeus, 1758). 3 ex., 8.VI.2008, 2 ex., 2.V.2009, 4 ♂, 8 ex., 22.V.2009, 3 ex., 29.VIII.2009.
Acrionicta megacephala ([Denis & Schiffermüller], 1775). 1 ex., 22.V.2009.
Acrionicta rumicis (Linnaeus, 1758). 1 ♂, 10.IX.2008.
Craniophora ligustri ([Denis & Schiffermüller], 1775). 2 ex., 25.VII.2008, 4 ♂, 1 ♀, 3 ex., 22.V.2009, 1 ex., 29.VIII.2009.
Raphia hybris (Hübner, [1813]). 1 ex., 25.VII.2008, 1 ex., 14.VI.2009, 3 ♂, 2 ♀, 1 ex., 22.V.2009.
Cryphia algae (Fabricius, 1775). 1 ♀, 29.VIII.2009.
Heliothis peltigera ([Denis & Schiffermüller], 1775). 4 ♂, 2 ♀, 22.V.2009, 1 ex., 29.VIII.2009.
Heliothis nubigera Herrich-Schäffer, 1851. 1 ex., 22.V.2009.
Helicoverpa armigera (Hübner, [1808]). 1 ex., 22.VIII.2008, 2 ex., 29.VIII.2009.
Phyllophila oblitterata (Rambur, 1833). 2 ♂, 10.IX.2008.
Elaphria venustula (Hübner, 1790). 5 ex., 22.V.2009.
Synthymia fixa (Fabricius, 1787). 2 ♂, 1 ♀, 14.VI.2008, 3 ♂, 24.VI.2008, 5 ex., 14.VI.2009, 9 ♂, 4 ♀, 1 ex., 22.V.2009.
Cleonymia yvanii (Duponchel, 1833). 4 ex., 22.V.2009.
Paradrina clavipalpis (Scopoli, 1763). 1 ex., 22.V.2009.
Hoplodrina ambigua ([Denis & Schiffermüller], 1775). 2 ex., 22.V.2009.
Atypha pulmonaris (Esper, 1790). 2 ♂, 1 ♀, 22.V.2009.
Spodoptera exigua (Hübner, [1808]). 1 ex., 22.V.2009, 1 ex., 29.VIII.2009.
Proxenus hospes (Freyer, 1831). 1 ♀, 25.VII.2008, 1 ex., 14.VI.2009.
Trachea atriplicis (Linnaeus, 1758). 1 ex., 14.VI.2009.
Euplexia lucipara (Linnaeus, 1758). 4 ex., 22.V.2009.
Chloantha hyperici ([Denis & Schiffermüller], 1775). 1 ex., 10.IX.2008, 1 ex., 9.IV.2009.
Ipimorpha subtusa ([Denis & Schiffermüller], 1775). 1 ex., 24.VI.2008.
Oligia latruncula ([Denis & Schiffermüller], 1775). 2 ex., 22.V.2009.
Discestra pugnax (Hübner, [1824]). 2 ex., 10.IX.2008.
Discestra trifolii (Hufnagel, 1766). 1 ♀, 10.IX.2008.
Lacanobia oleracea (Linnaeus, 1758). 2 ex., 10.IX.2008.
Mythimna vitellina (Hübner, [1808]). 2 ex., 29.VIII.2009.
Mythimna albipuncta ([Denis & Schiffermüller], 1775). 1 ex., 25.VII.2008, 1 ex., 29.VIII.2009.
Mythimna ferrago (Fabricius, 1787). 1 ex., 25.VII.2008, 1 ex., 29.VIII.2009.
Mythimna unipuncta (Haworth, 1809). 4 e., 25.VII.2008, 1 ex., 22.V.2009, 1 ex., 29.VIII.2009.
Mythimna sicula scirpi (Treitschke, 1835). 2 ex., 25.VII.2008, 1 ex., 22.V.2009.
Mythimna riparia (Boisduval, 1829). 1 ♂, 10.IX.2008.
Leucania comma (Linnaeus, 1761). 1 ex., 29.VIII.2009.
Orthosia incerta (Hufnagel, 1766). 3 ex., 13.III.2009.
Orthosia gothica (Linnaeus, 1758). 2 ex., 13.III.2009.
Panolis flammea (Denis & Schiffermüller, 1775). 1 ex., 9.IV.2009.
Axylia putris (Linnaeus, 1761). 2 ex., 10.IX.2008, 1 ex., 22.V.2009, 1 ex., 29.VIII.2009.
Ochropleura plecta (Linnaeus, 1761). 2 ex., 24.VI.2008.
Noctua fimbriata (Schreber, 1759). 1 ex., 14.VI.2009, 1 ex., 29.VIII.2009.
Noctua pronuba (Linnaeus, 1758). 1 ex., 22.V.2009, 1 ex., 29.VIII.2009.
Noctua tirrenica Biebinger, Speidel & Hanigk, 1983. 1 ex., 16.VI.2008, 1 ex., 28.VIII.2009.
Noctua janthina (Denis & Schiffermüller, 1775). 1 ex., 14.VI.2009, 1 ex., 23.VIII.2009.
Agrotis ipsilon (Hufnagel, 1766). 1 ♀, 10.IX.2008, 2 ex., 9.IV.2009, 1 ♂, 22.V.2009, 1 ex., 29.VIII.2009.